

Tiende Internationale Taalkunde-Olympiade

Ljubljana (Slovenië), 30 juli – 3 augustus 2012

Oplossingen van de opgaven van de individuele wedstrijd

Opgave Nr 1. De woordvolgorde is **OSV** (O: object (lijdend voorwerp), S: onderwerp, V: werkwoord), **NA** (N: zelfstandig naamwoord, A: bijvoeglijk naamwoord).

A → V ('A maken'): **A-man**.

V → A:

V	'die altijd geVd wordt'	'die altijd N Vt'
-n	-l-muḡa	N... -l-ḡay-muḡa
-ḡu	-y-muḡa	N... -nay-muḡa

Elk zelfstandig naamwoord wordt voorafgegaan door een lidwoord:

O	S	
balan	baḡgun	vrouwen, gevaarlijke dieren en dingen
bayi	baḡgul	mannen, dieren
bala	baḡgu	alle andere zaken

Het onderwerp en zijn bijvoeglijke bepalingen krijgen de uitgang

- **-ḡu**, als het woord in een klinker eindigt en twee lettergrepen bevat;
- **-gu**, als het woord in een klinker eindigt en meer dan twee lettergrepen bevat;
- **-Du**, als het woord in een medeklinker eindigt; **D** is een plofklank uitgesproken op dezelfde plaats in de mond als de laatste klank van het woord.

(a) De sprinkhaan is noch een vrouw, noch een gevaarlijk dier, maar heeft wel hetzelfde lidwoord, dus het moet wel de "oude vrouw" van de mythe zijn. De taalkundige dacht dat **baḡgun bundiḡḡu** in voorbeeld (14) een fout was.

(b) 17. **balan paḡḡa baḡgul ḡumaḡgu guniymuḡagu bambunman.**

De vader die altijd gezocht wordt, geneest het meisje.

18. **bala diban bilbalmuḡa baḡgun biḡjiriḡḡu guniḡu.**

De hagedis zoekt de steen die altijd geduwd wordt.

19. **bayi bargan baḡgul yaḡaḡgu gubimbuluḡunḡanaymuḡagu baḡḡan.**

De man die altijd dokters beschuldigt, volgt de wallaby.

(c) 20. De kleine wallaby kijkt naar de libelle.

bayi yiriḡḡila baḡgul bargandu wuruḡgu buḡḡan.

21. De tante die altijd gevolgd wordt, buigt de veer.

bala yila baḡgun mugunanḡagu baḡḡalmuḡagu waḡuman.

22. De slapende possum negeert het harde lawaai.

bala muḡga baḡgul midindu ḡagundu ḡaḡin.

23. De rups zoekt de man die altijd stenen draagt.

bayi yaḡa dibandimbanaymuḡa baḡgul bayimbambu guniḡu.

Opgave Nr 2.

	Umbu-Ungu		Umbu-Ungu
1	<i>telu</i>	24	<i>tokapu</i>
2	<i>talu</i>	$48 = 24 \times 2$	<i>tokapu talu</i>
3	<i>yepoko</i>	$72 = 24 \times 3$	<i>tokapu yepoko</i>
12	<i>rurepo</i>	$\alpha \neg \beta := (\alpha - 4) + \beta,$	α -nga β
16	<i>malapu</i>	$\alpha \in \{12, 16, 20, 24, 28, 32\},$	
20	<i>supu</i>	$\beta \in \{1, 2, 3\}$	
24	<i>tokapu</i>	$\gamma + \delta,$	$\gamma \delta$
28	<i>alapu</i>	$\gamma = 24k, k \in \{1, 2, 3\},$	
32	<i>polangipu</i>	$9 \leq \delta \leq 32, \delta \neq 24$	

- (a) *tokapu polangipu* = $24 + 32 = 56,$
tokapu talu rureponga telu = $24 \times 2 + 12 \neg 3 = 57,$
tokapu yepoko malapunga talu = $24 \times 3 + 16 \neg 2 = 86,$
tokapu yepoko polangipunga telu = $24 \times 3 + 32 \neg 1 = 101.$
- (b) $13 = 16 \neg 1 =$ *malapunga telu,*
 $66 = 24 \times 2 + 20 \neg 2 =$ *tokapu talu supunga talu,*
 $72 = 24 \times 3 =$ *tokapu yepoko,*
 $76 = 24 \times 2 + 28 =$ *tokapu talu alapu,*
 $95 = 24 \times 3 + 24 \neg 3 =$ *tokapu yepoko tokapunga yepoko.*

Opgave Nr 3.

	1 ev.v	1 mv.v	2 ev.v	2 mv.v	3 ev.v	3 mv.v
A	<i>nau-</i>				<i>du-</i>	<i>ditu-</i>
B	<i>natzai-</i>	<i>gatzaiyki-</i>			<i>zai-</i>	<i>zaiyki-</i>
Z	<i>-t</i>	<i>-gu</i>	<i>-zu</i>	<i>-zue</i>		<i>-te</i>

	A	B	Z	
<i>ahaztu</i>	— wie (lvw) —	wie	wie	vergat
<i>hurbildu</i>		wie	wie (lvw)	naderde
<i>lagundu</i>	wie (lvw)		wie	hielp
<i>mintzatu</i>		wie	met wie	sprak
<i>ukitu</i>	wie (lvw)		wie	aanraakte

- (a)
- | | | | | |
|---------------------------|---|-------------------|-------------------------------|------------------------|
| <i>ahaztu ditut</i> | } | ik vergat hen | <i>lagundu dute</i> | zij hielpen hem |
| <i>ahaztu zaizkit</i> | | | <i>lagundu nauzue</i> | |
| <i>ahaztu zaizu</i> | | jij vergat hem | <i>mintzatu natzaizu</i> | ik sprak met jou |
| <i>hurbildu natzaizue</i> | | ik naderde jullie | <i>mintzatu gatzaiyki-zue</i> | wij spraken met jullie |
| <i>hurbildu zait</i> | | hij naderde mij | <i>mintzatu zaizkigu</i> | zij spraken met ons |
| <i>lagundu ditugu</i> | | wij hielpen hen | <i>ukitu ditugu</i> | wij raakten hen aan |
| <i>lagundu dituzu</i> | | jij hielp hen | <i>ukitu naute</i> | zij raakten mij aan |
- (b) jij raakte mij aan — *ukitu nauzu*, zij naderden mij — *hurbildu zaizkit*.
(c) *lagundu dut* — ik hielp hem, *hurbildu gatzaiyki-zu* — wij naderden jou.
(d) jij vergat hem (*ahaztu zaizu*) — *ahaztu duzu*.

Opgave Nr 4. De zinnen hebben de volgende structuur: $\boxed{S \text{ paa } V \text{ O } [O']}$ (S: onderwerp, V: werkwoord, O: object (lijdend voorwerp), O' : aanvullend object (lijdend voorwerp)).

	geven	noemen	slaan, doden
O	aan wie	wie	wie
O'	wat	wat	waarmee

Elk zelfstandig naamwoord wordt voorafgegaan door een lidwoord, waarvan de vorm **a** is als het om de eerste derdepersoons-woordgroep in de zin gaat, en anders is het **bona**. De vorm van het 3 ev.v voornaamwoord **e** of **bona** wordt op dezelfde manier gekozen.

Persoonlijke voornaamwoorden:

	1 ev.v	1 mv.v	2 ev.v	2 mv.v	3 ev.v	3 mv.v
S	<i>enaa</i>	<i>enam</i>	<i>ean</i>	<i>eam</i>	<i>eove</i>	<i>eorì</i>
O, O'	<i>anaa</i>		<i>vuan</i>	<i>ameam</i>	<i>e, bona</i>	

- (a) 13. *Eam paa ani a overe.* — Jullie hebben de kokosnoot gegeten.
 14. *Ean paa tasu a oraora bona kae.* — Jij hebt de tovenaar met de tas geslagen.
 15. *Eove paa tara ameam.* — Hij heeft jullie gezien.
- (b) 16. Wij hebben het eten aan jou gegeven. — *Enam paa hee vuan a taba'ani.*
 17. Hij heeft mij een kind genoemd. — *Eove paa dao anaa bona beiko.*
 18. Ik heb hem hiermee gedood. — *Enaa paa asun e bona.*
 19. De tovenaar heeft de vis aan de jongen gegeven. — *A oraora paa hee bona visoasi bona iana.*

Wat in de context genoemd wordt is verplaatst naar de eerste plaats en krijgt het lidwoord **a**. Wordt daardoor een onderwerp dat een persoonlijk voornaamwoord is, verschoven naar áchter het werkwoord, dan verliest het zijn begin-*e*. Als het verschoven onderwerp een zelfstandig naamwoord is, behoudt het zijn lidwoord **a**.

$$\begin{array}{l} \underline{S} \text{ paa } V \text{ O } [O'] \rightarrow \underline{S} \text{ paa } V \text{ O } [O'] \\ S \text{ paa } V \underline{O} [O'] \rightarrow \underline{O} \text{ paa } V S [O'] \\ S \text{ paa } V \text{ O } \underline{O}' \rightarrow \underline{O}' \text{ paa } V S \text{ O} \end{array}$$

- (c) 20. (Waarom was de tovenaar beledigd?) Ze hebben de tovenaar een vrouw genoemd.
 — *A oraora paa dao ori bona moon.*
 21. (Waarom is deze bijl nat?) De jongen heeft de vis met de bijl gedood.
 — *A toraara paa asun a visoasi bona iana.*

Opgave Nr 5. Als twee woorden een woordgroep vormen, dan verandert de vorm van het eerste woord als volgt:

$$\begin{array}{l} -VCV \rightarrow -VC \\ -VCu \rightarrow -VC \\ -VCi \rightarrow -\ddot{V}C \\ -VCa \rightarrow -VaC \end{array} \quad (V: \text{klinker}, C: \text{medeklinker}).$$

Hetzelfde gebeurt wanneer een bijvoeglijk naamwoord gevormd wordt door het verdubbelen van een zelfstandig naamwoord of een werkwoord: *'ele* + *'ele* → *'el'ele* 'nabij zijn × 2 = ondiep'.

De woordvolgorde is

- $\boxed{N_1 N_2}$ (N_1 : kernwoord, N_2 : bijvoeglijke bepaling);
 - $\boxed{N A}$ (ook met de betekenis 'die/wat A N heeft': *huag 'el'ele* 'hart + ondiep = ongeduldig');
 - $\boxed{V O}$ (het zo ontstane samengestelde woord kan een zelfstandig naamwoord of een werkwoord zijn: *a'öf fau* 'uitputten + jaar = jaareinde', *hül hafu* 'omdraaien + rots = blazen (van een orkaan)').
- (a) *'u'u* — arm/hand, *isu* — neus, *kia* — nek, *leva* — haar, *mafa* — oog, *susu* — borst, *huga* — hart.
- (b) *tiro* — glas (materiaal),
poga — gat,
huag lala — geduldig,
haf puhraiki — vulkanische rots,
maf pogi = *maf pala* — blind.
- (c) rond — *kalkalu*; kopra snijden — *'ol niu*; krulhaar — *leav pirpiri*; kleverig — *pulpulu*;
flitsen — *rima*; afval — *mofa*.
- (d) • woord: *fäega* (of *fäeaga*, *fäeagu*).
• uitputten: *a'ofi* (of *a'öfi*, *a'öfö*, *a'öfu*, *a'öfü*, *a'ofü*).